

BERETERRETX PASTORALA

LEHEN PEREDIKUA

1
Honki jin züer oroer
Herritarrer eta arrotzer
Arrastiri hon züer dener
Pastoralzaile hain fideler

2
Egünko gure süjeta
Ez zaizezue epikoa
Eskolan ez beit'ikasten
Bereterretxen ixtoria

3
Haatik sei menteen ondolik
Norbaitek ontsa hontürik
Bereterretxen kantorea
Herrian beti bizirik

4
Haren bertso ederrekin
Arrunt gira trajerian
Ikusiz gure begiez
Zer zen agitü gau hartan

5
Aitonen semeak auher
Enganutzen ziren gerlan
Agaramuntesak alde bat
Beaumontesak bestaldean

6
Jakintsünen arabera
Bereterretxen ehailea
Beaumontesa zen Kontea
Mauleko Jauregi zaina

7
Bereterretzek haütatürik
Agaramuntesen aldea
Haiek hobeki züelakoz
Artatzen jente ttipia

8
Zer agitü zen xüxenki
Nork badaki erraiteko
Memento nahasi haietan
Agitürik holako franko

9
Bardin Lerin Konteari
Gostatü zaion Margarita
Ezpeldoiko etxek'alaba
Bereterretxen lagün geia

LEHEN PEREDIKUA

1
Ongi jin, zuei orori,
herritarrei eta arrotzei.
Arrastiri on zuei denei,
pastoralzale hain fidelei.

2
Egungo gure sujeta
ez zaizezue epikoa,
eskolan ez baita ikasten
Bereterretxen istorioa.

3
Haatik sei menderen ondolik,
norbaitek ontsa ondurik,
Bereterretxen kantorea
herrian beti bizirik.

4
Haren bertso ederrekin
arrunt gara tragedian,
ikusiz gure begiez
zer zen agitu gau hartan.

5
Aitoren semeak alfer,
engainatzen ziren gerlan.
Agramondarrak alde batean,
beaumontarrak bestaldean.

6
Jakintsuen arabera,
Bereterretxen erailea
beaumontarra zen: kondea,
Mauleko jauregizaina.

7
Bereterretzek hautaturik
agramondarren aldea,
haiek hobeki zutelakoz
artatzen jende ttipia.

8
Zer agitu zen zuzenki,
inork badaki, errateko.
Memento nahasi haietan
agiturik holako franko.

9
Berdin Lerin kondeari
gustatu zitzaion Margarita,
Ezpeldoiko etxeko alaba,
Bereterretxen lagungaia.

jin: etorri

arrastiri: arratsalde

suje: gai
zaizezue: izango zaizue

ontsa: ondo, ongi
ondu: bertsotan jarrita

arrunt: berehala, istantean

agitu: gertatu, jazo

engainatu: erratu, tronpatu

eraile: hiltzaile

artatu: zaindu
ttipi: txiki

agitu: gertatu, jazo

berdin: agian, beharbada

10

Etzen gero gaitz Jaun baten
Ogendant ekar araztea
Larraintar gizon gaztea
Axuria otsoaren kontra

11

Hots Bereterretx Larraintarra
Jaun horren bortizkerian
Adinik hoberenean
Hil zen Ezpeldoi aldean

12

Nola beitügü ikusi
Hala hontü pastorala
Ez bada xüxen xüxena
Bizi dadil'alegia

13

Ütziko düt perediküa
Has dadila pastorala
Egon dadin gogoetan
Bereterretxen trajeria

10

Ez zen, gero, gaitz jaun baten
ogendant ekarraraztea.
Larraintar gizon gaztea:
axuria otsoaren kontra.

11

Hots, Bereterretx larraintarra
jaun horren bortizkerian
adinik hoberenean
hil zen Ezpeldoi aldean.

12

Nola baitugu ikusi,
hala ondu pastorala.
Ez bada ere zuzen-zuzena
bizi dadila alegia.

13

Utziko dut peredikua.
Has dadila pastorala.
Egon dadin gogoetan
Bereterretxen tragedia.

gaitz: zail
ogendant: errudun
ekarrarazi: bihurtu

hots: alegia, hau da

alegia: kondaira

SATAN GEHIENAK**Su****14**

Ikusten düka nik bezala
 Hortxe den jenteziona
 Fite abüisioneari para
 Lanari oro eskapa

Ke**15**

Bai eta guretako haitü
 Üzten hait horien nahastera
 Banoak haritz baten itzaleala
 Klüxka baten egitera

Su**16**

Ago baratx auher ejerra
 Lan eginareki arrunt prest
 Nausiak biak igorri gütik
 Ordüan egon hadi heben eneki

Ke**17**

Okay okay no problemo
 Hik gizonak nik emazteak
 Bena lehenik biak zoin lehent
 Ahalke ditean Basabürüko dantzariak

SATAN GEHIENAK**Su****14**

Ikusten duk, nik bezala,
 hortxe den jendeketa?
 Fite dibertsioari para,
 lanari oro eskapa.

Ke**15**

Bai, eta guretako hautu!
 Uzten haut horien nahastera.
 Banoak haritz baten itzalera
 kuluxka bat egitera.

Su**16**

Hago, baratxe, alfer eijerra,
 lan eginarekin arrunt prest!
 Nagusiak biak igorri gaitik.
 Orduan, egon hadi hemen enekin.

Ke**17**

OK, OK, no problemo!
 Hik gizonak, nik emazteak.
 Baina lehenik biak zein-lehenka,
 ahalke daitezen Basabürüko dantzariak.

gehien: nagusi**fite:** arin**paratu:** prestatu**hautu:** aukerakoa**baratxe:** astiro**arrunt:** erabat, zeharo**zein-lehenka:** lehian, erronka
ahalke(tu): lotsa(tu)

1. JELKALDIA

1438. Erramu eguna. Donejakueko erromesak Larrainen.

Jakob zaharra**18**

Adiskideak pausa gitean
Arrastiri bat Herri hontan
Hol'entzünen dügü meza
Erramüren ohoretan

Klovis**19**

Zonbat ürrats aztaletan
Ta hor'hainbeste aitzinean
Galiziako izarrak
Noiz düzkegü lühartzean

Kunegonde**20**

Egün oroz emekiñi
Hüillantzen gütük haietarik
Ez gütükek ez lehenak
Xenda horietan ebilirik

Maltako zalduna**21**

Ikusten düzüeia gerla
Zer tristeziak bazterretan
Familiak beren artean
Nahasirik eta herran

Duka**22**

Heben bi familia handi
Aspaldian dütüük gerlan
Üs'agitzen den bezala
Bestea beti ogendant

1. JELKALDIA**Jakob zaharra****18**

Adiskideak, pausa gaitzen
arrastiri bat herri honetan.
Hola entzunen dugu meza,
Erramuen ohoretan.

Klovis**19**

Zenbat urrats aztaletan,
eta horra hainbeste aitzinean!
Galiziako izarrak
noiz dituzkegu lur-ertzean?

Kunegonde**20**

Egun oroz emekiñi
hullantzen gaituk haietarik.
Ez garateke, ez, lehenak
xenda horietan ibilirik.

Maltako zalduna**21**

Ikusten duzue gerla?
Zer tristeziak bazterretan!
Familiak beren artean
nahasirik eta herran.

Duka**22**

Hemen bi familia handi
aspaldian dituk gerlan.
Usu agitzen den bezala,
bestea beti ogendant.

pausatu: deskantsatu**arrastiri:** arratsalde**hullandu:** hurbildu**xenda:** bide**herra:** gorroto**usu:** sarritan**agitu:** gertatu, jazo**ogendant:** errudun

2. JELKALDIA

Meza ondoa Larrainen

Zabaleta apaiza**23**

Honki jin herri hontara
 Erromes adiskideak
 Ikusirik züen oinak
 Esprabi zütüe bideak

Marisantz**24**

Tziauzte orai gur'etxerat
 Axuria dügü labean
 Bihar ontsa pixkorturik
 Kurri ziteen bortüetan

Duka**25**

Eüskaldünen batzarria
 Baganakin haitü zela
 Plazer dükegü züekilan
 Erramüren gozatzea

Maltako zalduna**26**

Iruñan erregiñari
 Salatüko deiogü klarki
 Hebenko aitonen semeak
 Zoin diren bortitz züeki

Laborari anderea**27**

Nahiz ez den ihor xuri
 Mauleko Jaun kapitaina
 Denetan den gaixtoena
 Arrunt oror mehatxüa

2. JELKALDIA**Zabaleta apaiza****23**

Ongi jin herri honetara,
 erromes adiskideak.
 Ikusirik zuen oinak,
 esprabatu dituzue bideak.

Marisantz**24**

Zaurte orain gure etxerat.
 Axuria dugu labean,
 bihar ontsa bizkorturik
 korri zaitezten bortuetan.

Duka**25**

Euskaldunen batzarria
 bagenekien hautu zela.
 Plazer dukegu zuekin
 Erramuen gozatzea.

Maltako zalduna**26**

Iruñean erreginari
 salatuko diogu klarki
 hemengo aitoren semeak
 zein diren bortitz zuekin.

Laborari anderea**27**

Nahiz ez den inor zuri,
 Mauleko jaun kapitaina
 denetan da gaixtoena.
 Arrunt orori mehatxüa.

jin: etorri**esprabatu:** probatu**zaurte (jaugin):** zatozte**ontsa:** ongi, ondo**korritu:** ibili**bortu:** mendi**batzarri:** abegi**hautu:** ez edonolakoa**klarki:** argiro**arrunt:** berehala, istantean

1. KANTA
Lou romeiro

a1.

A onde irà meu romero
Meu romero a onde irà
Camino de Compostela
Non sei si ali chegarà

a2.

O seus pés cheos de sangue
Xa non poden meis andar
Va tocado o pobre vello
Non sei si ali chegarà

a3.

Si agora non teno forzas
Meu Santiago m'as darà
Chegaron a Compostela
E foron a Catedral

a4.

Si queres tira'm a vida
Podes' m a Señor tirar
Porqué moreréi contento
N'esta Santa Catedral

1. KANTA
Lou romeiro

a1.

A onde irà meu romero
Meu romero a onde irà
Camino de Compostela
Non sei si ali chegarà

a2.

O seus pés cheos de sangue
Xa non poden meis andar
Va tocado o pobre vello
Non sei si ali chegarà

a3.

Si agora non teno forzas
Meu Santiago m'as darà
Chegaron a Compostela
E foron a Catedral

a4.

Si queres tira'm a vida
Podes' m a Señor tirar
Porqué moreréi contento
N'esta Santa Catedral

3. JELKALDIA

Musde Lerin –jaun kontea– arkulariekin

Musde Lerin**28**

Orkatz eder hau ehorik
Goatzen arrunt errearaztera
Ligiko ostatüetan
Higa dezagün egüna

Drakula**29**

Egüna eta gaüa bardin
Jateko hon ardo berri
Gero pullarda ejerrer
Ais'egiteko batzarri

Musde Lerin**30**

Basabürü hontan gaurgoiti
Legea ezpataren püntan
Lotsaraz dezagün jentea
Nor den nausi asma dezan

Drakula**31**

Agaramuntek uste dik
Alte düala Herria
Bena zer da popülüa
Uxuuu egin eta ikara

Musde Lerin**32**

Joanen gitziok ülüntzean
Oihanalat nardatzera
Txesta dezan zorrotz denez
Gure ezpaten mihia

Oro irriz

3. JELKALDIA**Musde Lerin****28**

Orkatz eder hau erorik,
goazen arrunt errearaztera,
Ligiko ostatuetan
higa dezagun eguna.

Drakula**29**

Eguna eta gaua berdin.
Jateko, on ardo berri,
gero pularda eijerrei
aise egiteko batzarri.

Musde Lerin**30**

Basabürü honetan gaurgoitik
legea ezpataren puntan.
Lotsaraz dezagun jendea,
nor den nagusi asma dezan.

Drakula**31**

Agramontek uste dik
alde duela herria.
Baina zer da populua?
"Uxuuu" egin, eta ikara.

Musde Lerin**32**

Joanen gataizkiok iluntzean
oihanerat nardatzera,
dasta dezan zorrotz denetz
gure ezpaten mihia.

ero: hil
arrunt: berehala, istantean

higatu: gastatu**berdin:** agian**batzarri:** abegi**gaurgoitik:** gaurtik aurrera**lotsarazi:** beldurtu

oihan: baso
nardatu: gogaitu, nazkatu

4. JELKALDIA

Bataila Haunzeko oihanean

Gexan Agramont**33**

Zer ari hiz hor oihan hontan
 Ez dük aski hihauenetan
 Deusere ez dük errespetatzen
 Bizioa oro aharran

Musde Lerin**34**

Beti marrakaz hiz Gexan
 Hi gizon karana ni tzarra
 Bailakatzen dük popülúa
 Altxa dadin ene kontra

Gexan Agramont**35**

Badakik nik bezain ontsa
 Hoge jakilen aitzinean
 Onartü dükala bakea
 Lüküze-ki ber denboran

Musde Lerin**36**

Ützak Lüküze den leküan
 Bürüz bürü gütük mementoan
 Hi bezain züzendün beniz
 Basabürüko lurretan

Bataila Haunzeko oihanean

4. JELKALDIA**Gexan Agramont****33**

Zer ari haiz hor, oihan honetan?
 Ez duk aski hihauenetan?
 Deus ere ez duk errespetatzen.
 Bizioa oro aharran.

Musde Lerin**34**

Beti marrakaz haiz, Gexan!
 Hi gizon karana, ni tzarra.
 Balakatzen duk populua,
 altxa dadin ene kontra.

Gexan Agramont**35**

Badakik nik bezain ontsa
 hoge jakileren aitzinean
 onartu duala bakea
 Lüküzerekin ber denboran.

Musde Lerin**36**

Utz ezak Lüküze den lekuan.
 Buruz buru gaituk mementoan,
 hi bezain zuzendun bainaiz
 Basabürüko lurretan.

oihan: baso**hihaur:** heu**aharra:** liskar**marraka:** orro, marruma**karan:** eder, atsegin**balakatu:** lausengatu**ontsa:** ondo, ongi**jakile:** lekuko**zuzendun:** eskubidedun**oihan:** baso

5. JELKALDIA: ASTELEHENA

Haunzen, Gexan Agramonten etxean

Gexan Agramont**37**

Debrü Lerin arnegata
Ohore gabeko gizona
Eho diküzü etxezain bat
T'ebatsi haren bohorra

Andere ingelesa**38**

Gezürra eta mendeküa
Musde Lerin-en Credoak
Ezi eman bezain sarri
Jaten dütü bere hitzak

Bereterretx**39**

Hamarretan phürü bakea
Egin düzüe "horiekilan"
Baia ezpain mütüretik
Eza gogor sabelean

Margarita**40**

Musde Gexan Basabürüan
Jentea etsitzen ari düzü
Haboroxik alte düütüzü
Zütan kontatzen dizügü

Musde Arantzeta**41**

Sinets dezagün bakean
Ez diralakoz honik gerlak
Behar ditütüzügü mintz'arazi
Bi aldeko bürüzagiak

Bereterretx**42**

Goatzen orai bertan etxerat
Margarita tziauri eneki
Oihana ez delakoz segür
Lagüntzen zütüt bid'erdi

5. JELKALDIA: ASTELEHENA**Gexan Agramont****37**

Deabru Lerin arnegatua,
ohore gabeko gizona.
Ero diguzu etxezain bat,
eta ebatsi haren behorra.

Andere ingelesa**38**

Gezurra eta mendekua
musde Lerinen kredoak,
ezi eman bezain sarri
jaten ditu bere hitzak.

Bereterretx**39**

Hamarretan puru bakea
egin duzue "horiekin".
Baia ezpain muturretik,
eza gogor sabelean.

Margarita**40**

Musde Gexan, Basabürüan
jentea etsitzen ari da.
Haboro alde dituzu,
zutan kontatzen dugu.

Musde Arantzeta**41**

Sinets dezagun bakean,
ez direlakoz onik gerlak.
Behar ditugu mintzarazi
bi aldeko buruzagiak.

Bereterretx**42**

Goazen orain bertan etxerat.
Margarita, zauri enekin.
Oihana ez delakoz segur,
laguntzen zaitut bide erdi.

ero: hil, erail
ebatsi: lapurtu

musde: jaun, don
ezi: zeren
sarri: laster

puru: behintzat
hamarretan: hamar aldiz

musde: jaun, don

haboro: gehienak

zauri (jaugin): zatoz

6. JELKALDIA

Margarita eta musde Lerin

Musde Lerin**43**

Zelüko Jauna zer düt hau
Izarretarik eroririk
Zoazte aitzina ni ütirik
Jinenko beniz ondotik

44

Nontik horra zir'ederra
Eta zer düzü izena
Zük badakizü nor nizan
Entzünik arauz ene fama

Margarita**45**

Nork etzütü ezagützen
Musde Lerin Jaun Kontea
Bena badakit Jauneki
Ez dela haizü elestatzea

Musde Lerin**46**

Ez bazira ahal mintzatzen
Kanta dezagün ordüan
Ikusiz zure begiak
Trebe zirateke bertsokan

6. JELKALDIA**Musde Lerin****43**

Zeruko Jauna, zer dut hau,
izarretarik eroririk?
Zoazte aitzina, ni utzirik,
jinen bainaiz ondotik.

44

Nondik horra zara, ederra,
eta zer duzu izena?
Zük badakizu nor naizen,
entzunik arauz ene fama.

Margarita**45**

Nork ez zaitu ezagutzen,
musde Lerin jaun kondea?
Baina badakit jaunekin
ez dela haizu elestatzea.

Musde Lerin**46**

Ez bazara ahal mintzatzen,
kanta dezagun, orduan.
Ikusiz zure begiak,
trebe zarateke bertsokan.

jin: etorri

horra izan: etorri

arauz: jakina, noski

musde: jaun, don
haizu: zilegi
elestatu: hitz egin

2. KANTA**Ama batek ote sortua zara****b1.**

Ama batek othe sorthia zütü
 Ederra zirela itxura badüzü
 Ez da zelietan izarrik agertü
 Itxura bera diana hartü
 Ez bortü gorenetan elürrik pausatü
 Garbitarzün bera dianik hartü

b2.

Jauna mintzo zira propheta bezala
 Üdüri zait badüzüla eskola
 E'nezazüla beraz sobera flata
 Juan behar bainiz serora
 Komentü batetarat bethikoz banua
 Ikhas ahal dezadan zelüko bidea

b3.

Ezta komentietan, ezta bakharrik han
 Nihur bizi denik oi bere plazeretan
 Ez ezar бүrian joateko bertan
 Egon zite egon libertatian
 Nik phena banikezü ikhus bazintzat han
 Reia hetan barnen hurtzen nigarretan

2. KANTA**Ama batek ote sortua zara****b1.**

Ama batek ote sortua zaitu?
 Ederra zarela itxura baduzu.
 Ez da zeruetan izarrik agertu,
 itxura bera duena hartu.
 Ez bortu gorenetan elurrik pausatu,
 garbitasun bera duenik hartu.

b2.

Jauna, mintzo zara profeta bezala.
 Iduri zait baduzula eskola.
 Ez nazazula, beraz, sobera flata,
 joan behar bainaiz serora.
 Komentu baterat betikoz banoa,
 ikasi ahal dezadan zeruko bidea.

b3.

Ezta komentuetan, ezta bakarrik han,
 inor bizi denik, oi, bere plazeretan!
 Ez ezar buruan joateko bertan.
 Egon zaitez, egon, libertatean.
 Nik pena banuke ikus bazintzat han,
 arreia haietan barnean, urtzen negarretan.

bortu: mendi**iduri izan:** iruditu**sobera:** gehiegi**flatatu:** balakatu, lausengatu**bertan:** supituki, bat-batean**arreia:** burdin hesi

7. JELKALDIA: ASTEARTEA

Margarita eta Bereterretx

Margarita**47**

Atzo etxeko hargian
Hi ütziarik ordüan berean
Kürütxatü diat Musde Lerin
Orano beniz ikaran

48

Ez nitzok aisa ezkap
Erranik seroratzeko
Xedea nükeala balinba
Bakearen ükeiteko

Bereterretx**49**

Ez düzü orai zeditüko
Zütan ezarririk soa
Beitaki ere ingoitik
Hauzen aldeko zirela

50

Beti heben gainti düzü
Jenteer mehatsü egiten
Oldartü behar dizügü
Ez düa ordaria merexitzen

51

Bihar goizean Liginagan
Gexan-eki gei dizügü
Armatü hogei bat gizon
Ikus dezan hor girela pürü

Margarita**52**

Ikusten bahai erditan
Kasü emak otoi hiri
Ehai ützioko bakean
Zitala beita Jaun hori

Bereterretx**53**

Margarita ontsa badakit
Biak girela arrisküan
Bena behar düguia egon
Esküak kürütxe etxean

54

Berri honez üda hontan
Ezkontzen ahal gütüketzü
Badakizü nola nizan
Aspaldian horren haidürü

7. JELKALDIA: ASTEARTEA**Margarita****47**

Atzo etxeko hargian,
hi utziarik orduan berean,
gurutzatu diat musde Lerin,
oraino bainaiz ikaran.

48

Ez natzaiok aise eskapatu,
erranik seroratzeko
xedea nükeela baldinba,
bakearen ukaiteko.

Bereterretx**49**

Ez du orain zedituko
zutan ezarririk soa,
baitaki ere engoitik
Hauzeren aldeko zarela.

50

Beti hemen gainti da
jendeei mehatxu egiten.
Oldartu behar dugu.
Ez du ordaria merezitzen?

51

Bihar goizean Liginagan
Gexanekin gai dugu
armatu hogei bat gizon,
ikus dezan hor girela puru.

Margarita**52**

Ikusten bahau erdian,
kasu emak, otoi, hiri.
Ez hau ützioko bakean,
zitala baita jaun hori.

Bereterretx**53**

Margarita, ontsa badakit
biak garela arriskuan.
Baina behar dugu egon
eskuak gurutze etxean?

54

Berri onez, uda honetan
ezkontzen ahal gara.
Badakizu nola naizen
aspaldian horren aiduru.

hargia: ezkaratz**musde:** jaun, don
oraino: oraindino, oraindik**baldinba:** zalantzarik gabe**zeditu:** amore eman
so: begirada
engoitik: dagoeneko**ordari:** ordain**armatu-gai ukan:**
armatzekoa(k) izan
puru: behintzat**ontsa:** ondo, ongi**aiduru:** zain

Margarita

55

Entzün gitzala zelüak
Denbora nahasi horietan
Zer date gure geroa
Beltzdüra bat diat bihotzean

8. JELKALDIA

Lamiak Ligiko zubian

Margarita

55

Entzun gaitzala zeruak
denbora nahasi horietan.
Zer dateke gure geroa?
Belztura bat diat bihotzean.

8. JELKALDIA

9. JELKALDIA: ASTEAZKENA

Bataila Liginagan

Gexan**56**

Berriz hortxe gütük bürüz bürü
 Ez hiz sartüko oihan hontan
 Aserik nük hire balentriaz
 Egon hadi pettarrean

Musde Lerin**57**

Ikusten diat zerbait berri
 Hortxe hire lagünetan
 Laborari zonbait bildü dütük
 Bereterretx haien erditan

Gexan**58**

Hortan baratzen ahal gütük
 Gibeltzen bahiz ixtantean
 Aharra ala bakea
 Orai hire esküetan

Musde Lerin**59**

Uste badük züen aitzinean
 Mauleko Jaun kapitaina
 Gibeltüko dela lotsaz
 Txainkü hiz bürütik gaixoa

Bataila

9. JELKALDIA: ASTEAZKENA**Gexan****56**

Berriz hortxe gaituk buruz buru.
 Ez haiz sartuko oihan honetan.
 Aserik nauk hire balentriaz.
 Egon hadi Pettarrean.

oihan: baso

Musde Lerin**57**

Ikusten diat zerbait berri,
 hortxe, hire lagunetan.
 Laborari zenbait bildu dituk,
 Bereterretx haien erdian.

Gexan**58**

Horretan baratzen ahal gaituk
 gibelatzen bahaiz istantean.
 Aharra ala bakea,
 orain hire esküetan.

baratu: gelditu
 gibelatu: atzera egin
 aharra: liskar

Musde Lerin**59**

Uste baduk zuen aitzinean
 Mauleko jaun kapitaina
 gibelatuko dela lotsaz,
 txainku haiz burutik, gaixoa.

gibelatu: atzera egin
 lotsa: beldur
 txainku: herren

10. JELKALDIA

Lextarreko gortean

Johan d'Espes**60**

Noiz arte behar düzkegü
Aitonen semeen gerletan
Galdü semerik hoberenak
Eta bizitü hersdüran

Guilhem Arnaude**61**

Ez bada Basabürüan
Heben Maule üngürüan
Egün oroz nigarretan
Familiak hil herrietan

Jean de Caxau**62**

Gerla zibila hüillan da
Etxeak zaizkü hüstüko
Ez bada jiten bakea
Züberoa oro galdüko

Menaud de Barhene**63**

Behatzen zütüet oro
Entzüten züen oharrak
Bihar berean San Antonin
Biltzen dira bi familiak

Tristan Abbadie**64**

Jada hartzen deizküe oro
Üztak eta kabaleak
Behar dütügüa ützi ere
Jauntto horier gure haurrak

Jean de Miglos**65**

Nafarroako erregiñak
Arbasoen tratatüa
Nahi dü arraberritü
Ezarri berriz bakea

Gixarnaute**66**

Noiz date egün eder hura
Gizonak beren züzenetan
Bizi anaitarzünean
Algarren erresetüan

Denek kanta

10. JELKALDIA**Johan d'Espes****60**

Noiz arte behar dituzkegu
aitoren semeen gerletan
galdu semerik hoberenak,
eta bizi hersturan?

Guilhem Arnaude**61**

Ez bada Basabürüan,
hemen, Maule inguruan;
egun oroz negarretan
familiak hilerrietan.

Jean de Caxau**62**

Gerla zibila hullan da.
Etxeak zaizkigu hustuko.
Ez bada jiten bakea,
Zuberoa oro galduko.

Menaud de Barhène**63**

Behatzen zaituztet oro,
entzuten zuen oharrak.
Bihar berean San Antonion
biltzen dira bi familiak.

Tristan Abbadie**64**

Jada hartzen dizkigute oro,
uztak eta kabalak.
Behar dizkiegu utzi ere
jauntto horiei gure haurrak?

Jean de Miglos**65**

Nafarroako erreginak
arbasoen tratatua
nahi du arraberritu,
ezarri berriz bakea.

Gixarnaute**66**

Noiz dateke egun eder hura,
gizonak beren zuzenetan
bizi anaitasunean
elkarren erresetuan?

hullan: hurbil

jin: etorri

behatu: entzun

kabala: abere, azienda

arraberritu: berritu

zuzen: eskubide

3. KANTA

Herrian bizitzeko balada

c1.
Gosearen bortxazko
lür puska ürrünez
Aments egin ondoan
lekü eta günez
Trenak betetzen dira
ümezürtz ülünez
Baratzea hertsatzen
ikusten dügünez
Galtatzen dereiküe gaur
auhen ezagünez

c2.
Ekaitzaren kolpeaz
bürüak plegatzen
Sükaltetako atepak
banazka zerratzen
Asün eta kaparrak
azkenik hedatzen
Bakartarzüna zaikü
soetan lerratzen
Zühainak ditüztela
errotik segatzen

c3.
Erran deiküe beti
behar zela joan
Ahalaz gazte gazte
lan adin goxoan
Herrian bizitzerik
ez zela gogoan
Ta baratzen direnak
sütondo xokoan
Ttatit egoiten dira
agurrak ahoan

c4.
Txoriñua bezala
hoztürrik hezürrek
Habiak altxatzeko
biltzean egürrek
Kanta detzagün kanta
bortüko elürrek
Alorretan harriak
egiak gezürrek
Bilaiz izanik ere
gure dira lürrek

3. KANTA

Herrian bizitzeko balada

c1.
Gosearen bortxazko
lur puska urrunez
amets egin ondoan,
leku eta gunez,
trenak betetzen dira
umezurtz ilunez.
Baratzea hertsatzen
ikusten dugunetz
galdetzen digute gaur
auhen ezagunez.

c2.
Ekaitzaren kolpeaz
buruak plegatzen,
sukaldeetako atepak
banazka zerratzen,
asun eta kaparrak
azkenik hedatzen,
bakartasuna zaigu
soetan lerratzen,
zuhainak dituztela
errotik segatzen.

c3.
Erran digute beti
behar zela joan
ahalaz gazte-gazte,
lan-adin goxoan,
herrian bizitzerik
ez zela gogoan.
Eta baratzen direnak
sutondo txokoan,
ttatit egoten dira,
agurrak ahoan.

c4.
Txoriñoa bezala
hozturik hezurak,
habiak altxatzeko
biltzean egurrak.
Kanta ditzagun, kanta,
bortuko elurrak,
alorretan harriak,
egiak, gezurrak.
Biluzi izanik ere,
gure dira lurrak.

hertsatu: estutu

plegatu: makurtu

so: begirada
lerratu: labaindu
zuhain: zuhaitz
segatu: zerratu, moztu

baratu: gelditu

ttatit: geldi eta isilik

bortu: mendi

11. JELKALDIA: OSTEGUNA

San Antonio gainean

Zuria erregina

67

Bildü gira mendi hontan
Arbasoen izenean
Bakearen berritzeko
Bi familien artean

68

Iruna artino ezagün da
Zuen herraren oihartzüna
Erraiten deizüet klarki
Galdü düzüe adimena

Apezpikua

69

Behar del'algar maitatü
Jinkoak deigü erraiten
Ikas dezagün lehenik
Gühauren artean süportatzen

Joan Aragoikoa

70

Bizi zidee aisantzean
Herria aldiz nekezian
Etsenplü hon baten partez
Gaitza dü begien bixtan

Apezpikua

71

Ez da sekülan berantegi
Bakearen egiteko
Ürrikiaren indarrak
Mündüa dü salbaltüko

Eskuak eman bi partee

11. JELKALDIA: OSTEGUNA

Zuria erregina

67

Bildu gara mendi honetan
arbasoen izenean,
bakearen berritzeko
bi familien artean.

68

Iruñea artio ezagun da
zuen herraren oihartzuna.
Erraten dizuet klarki:
galdu duzue adimena.

Apezpikua

69

Behar dela elkar maitatu
Jainkoak digu erraten.
Ikas dezagun lehenik
guhauren artean suportatzen.

Joan Aragoikoa

70

Bizi zarete aise antzean.
Herria, aldiz, nekezian.
Etsenplu on baten partez,
gaitza du begien bistan.

Apezkupua

71

Ez da sekula beranduegi
bakearen egiteko.
Ürrikiaren indarrak
mundua du salbatuko.

herra: gorroto
klarki: argiro

4. KANTA**Agur agramondarrak****d1.**

Agur Agaramontesak
 Agur ere Beaumontesak
 Agur San Antoni.

d2.

Aidia sano da San Antoni gainian
 Xapela berriak xuri hegia
 Jinik girenaz geroz bake egitera
 Dezagün egüntto bat igan alagera

d3.

Ditzagün armak phausa bai eta jar gustian
 Orok algarrekin jan eta edan
 Egün danik aitzina libro girateke
 Trankilik jokatzeko nurk gure aferetan

4. KANTA**Agur agramondarrak****d1.**

Agur, agramondarrak,
 agur ere beaumontarrak.
 Agur, San Antonio.

d2.

Airea sano da San Antonio gaineane.
 Txapel berriak, zuri hegia.
 Jinik garenez geroz bake egitera,
 dezagun eguntto bat iragan alagera.

d3.

Ditzagun armak pausa, bai eta jar gustuan.
 Orok elkarrekin jan eta edan.
 Egundanik aitzina libro garateke,
 frankilik jokatzeko nork gure aferetan.

jin: etorri

gustuan: gustura

egundanik: gaurdanik
libro: aske

12. JELKALDIA

Mauleko turkandereak

Trebes**72**

San Antonin ontsa aserik
Or'adiskide axalez
Bakea eginen diñe bai
Egün batez edo biez

Begiluz**73**

Jin baledi orai bakea
Gerlarik ez soldadorik ez
Nola bizi ginate gü
Soldadorik ez ofiziorik ez

Gibelka**74**

Goatzen orai Jauregira
Jauntto horren aholkatzera
Fite konprenitüko din
Non den bere interesa

Gilika**75**

Jokatzen diñat ingoitik
Lerinek ahatzerik düala
Gainen eman din hitza
Mozkorren elea al'haizea

12. JELKALDIA**Trebes****72**

San Antonion ontsa aserik,
oro adiskide azalez,
bakea eginen dinat, bai,
egun batez edo biz.

Begiluz**73**

Jin baledi orain bakea,
gerlarik ez, soldadorik ez.
Nola bizi ginateke gu,
soldadorik ez, ofiziorik ez?

Gibelka**74**

Goazen orain jauregira,
jauntto horren aholkatzera.
Fite konprenituko din
non den bere interesa.

Gilika**75**

Jokatzen dinat engoitik
Lerinek ahatzerik duela
gainean eman duen hitza.
Mozkorren elea ala haizea.

ontsa: ongi, ondo**jin:** etorri**fite:** arin**engoitik:** dagoeneko
ahatze: ahaztu**ele:** hitz, berba

13. JELKALDIA

Ostiral santu Larrainen

Zabaleta apaiza

76

Haurrideak biltzen gira
Pasioneko ostiralean
Kürütxearen misterioan
Kristoren heriotzean

77

Kanta dezagün oroek
Biziaren esperantza
Ezi gaüaren ondotik
Jinen beitzaikü argia

13. JELKALDIA

Zabaleta apaiza

76

Haurrideak biltzen gara
Pasioko ostiralean,
gurutzearen misterioan,
Kristoren heriotzean.

77

Kanta dezagun orok
biziaren esperantza,
ezi gauaren ondotik
jinen baitzaigu argia.

haurride: neba-arrebak

ezi: zeren
jin: etorri

5. KANTA Vexilla Regis

e1.

Orai gerlako bandera
Dü alferitzak ahurrera
Orai nabaritüz doa
Kürütxe misterioa
Zoinetan haragiaren
Egileak gaitz igaren
Bait'egonik hedatürik
Oin esküak itzatürik

e2.

Agur o zur kürütxea
Zoinetan beita en'ustea
Orai pasione denboran
Jauna dütenak gogoan
Jüstotarik jüstoago
Egizkik et'aitzinago
Gaizkiegiler ützezaek pena
Gaizki eginez zor dütena

e3.

Hiri Jinko hirürküna
Güziek gehien dügüna
Gogo'rok bide bezala
Elesari demaiala
Gü hiharen herioaz
Kürütxe misterioaz
Salbatü gütükalakoz
Xüxen gitzak sekülakoz

5. KANTA Vexilla Regis

e1.

Orain gerlako bandera
du alferezak ahurrera.
Orain nabarituz doa
gurutze misterioa,
zeinetan haragiaren
egileak gaitz iragan
baitu, egonik hedaturik,
oin-eskuak iltzaturik.

e2.

Agur, o, zur-gurutzea,
zeinetan baita ene ustea!
Orain, Pasio denboran,
Jauna dutenak gogoan
justuetarik justuago
egitzak, eta aitzinago
gaizkiegileei utz iezaiek pena,
gaizki eginez zor dutena.

e3.

Hiri, Jainko hirukuna,
guziek gehien duguna,
gogo orok, bide bezala,
elesari demaiala.
Gu, hiharen herioaz,
gurutze misterioaz,
salbatu gaitualakoz,
zuzen gaitzak sekulakoz.

ahur: esku

gehien: buruzagi, nagusi
bide: bidezko, zilegi
elesari: laudorio, gorespen

14. JELKALDIA

Iratiko artzainak

Pette**78**

Gizonen bihotz gogorak
Itzatürük Jesus Kristo
Egün ere eskualdeetan
Badateke kürütxe franko

Marti**79**

Ta handi mandiak gostüan
Trankil handi kontzentzia
Beren krimak ahatzerik
Joanen Bazkoen egitera

Gartxot**80**

Ez da bizia zeditzen
Gizonen ukaldietan
Gizentzen deigü bortüa
Urte oroz tenorean

Maddia**81**

Laster lürbeltz bortü gora
Partitzeko tenorea
Ütziko dügü pettarra
Guri olako bakea

Job**82**

Adiskideak behar dügü
Halere alageratü
Bedatsearen arnasak
Bazterrak dereizgü berpiztü

14. JELKALDIA**Pette****78**

Gizonen bihotz gogorak
iltzaturik Jesu Kristo,
egun ere eskualdeetan
badateke gurutze franko.

Marti**79**

Eta handi-mandiak gustuan,
trankil handi kontzientzia.
Beren krimenak ahazturik,
joanen Pazkoen egitera.

Gartxot**80**

Ez da bizia zeditzen
gizonen ukaldietan.
Gizentzen digu bortua
urte oroz tenorean.

Maddia**81**

Laster lurbeltz bortu gora.
Partitzeko tenorea.
Utziko dugu Pettarra.
Guri, olako bakea.

Job**82**

Adiskideak, behar dugu,
halere, alegeratu.
Bedatsearen arnasak
bazterrak dizkigu berpiztu.

gustuan: gustura**Pazkoak egin:** Pazkokoa egin**zeditu:** amore eman**ukaldi:** kolpe**gizendu:** aberastu, joritu**bortu:** mendi**lurbel(tz):** elur osteko lurra**bortu:** mendi**gora:** garai, altu**ola:** borda, txabola**alegeratu:** alaitu, poztu**bedatse:** udaberri

6. KANTA

Artzainen kanta

f1.

Bedatsearen heltzean
Eki berriaren argian
Apaintzen gure oihanak
Bortuak eta baratzeak
Sasietan xoxoa delarik hasten kantan
Sapa higitzen zühain idorretan
Biziaren misterio handia
Urte oroz amiagarria

f2.

Agur Jaun Abondantzia
Hitza bezala jin zirena
Negü beltzaren leihotik
Maizetan zuri pentsatürrik
Orai bezi ezatzü gerezitzeak sagartzeak
Alagera maitearen bularrak
Kanta dezagün xoriek bezala
Naturari bakoitzak zor deiogüna

f3.

Berriz hiretzat artzaina
Olasarietako bizia
Zoriona ez beita ezina
Gaüzaz lo hona balinbada
Jaun Konteak ez baitaki horren saria
Gaizto date bere bizi güzia
Fortunarik ez beita besterik
Bakoitzak bere libertatea

6. KANTA

Artzainen kanta

f1.

Bedatsearen heltzean,
eki berriaren argian
apaintzen gure oihanak,
bortuak eta baratzeak.
Sasietan zozoa delarik hasten kantan,
sapa higitzen zühain idorretan,
biziaren misterio handia
urte oroz miragarria.

f2.

Agur, jaun Abondantzia,
hitza bezala jin zarena.
Negu beltzaren leihotik
maizetan zuri pentsaturik.
Orain bezi itzazu gerezitzeak, sagartzeak.
Alegera maitearen bularrak.
Kanta dezagun, txoriek bezala,
naturari bakoitzak zor dioguna.

f3.

Berriz, hiretzat, artzaina,
olasarrietako bizia,
zoriona ez baita ezina
gauaz lo ona baldin bada.
Jaun kondeak ez baitaki horren saria,
gaizto dateke bere bizi guzia,
fortunarik ez baita besterik
bakoitzak bere libertatea.

bedatse: udaberri
eki: eguzki
oihan: baso
bortu: mendi
baratze: lorategi
sapa: izerdi
zühain: zuhaitz

abondantzia: ugaritasuna
hitza bezala: agindu bezala
jin: etorri
maizetan: maiz, sarritan
beztitu: jantzi
gerezitze: gereziondo
sagartze: sagarrondo

olasarroi: saroi

15. JELKALDIA: LARUNBAT SANTU

Bereterretx eta Margarita

Bereterretx

83

Zer zoriona Margarita
Zure hebertxe ikustea
Zü etxean sartü baiko
Denentzat alegrantzia

Margarita

84

Ait'etamen partez badiat
Arroltz'opil eta ezti
Bihar bazkoren egitera
Jin gei beitügü osabareki

Bereterretx

85

Eta gero algarreki
Mahaint'eder bat etxean
Margarita ene izarra
Kezka güzien aizea

Biek kanta

15. JELKALDIA: LARUNBAT SANTU

Bereterretx

83

Zer zoriona, Margarita,
zure hementxe ikustea!
Zu etxean sartu baiko,
denentzat alegrantzia.

Margarita

84

Aita eta amen partez badiat
arrautzopil eta ezti.
Bihar Pazkoen egitera
jingai baitugu osabarekin.

Bereterretx

85

Eta gero elkarrekin
mahai eder bat etxean.
Margarita, ene izarra,
kezka guzien haizea.

baiko: orduko

Pazkoak egin: Pazkokoa egin
jingai dugu: etortzekoak gara

7. KANTA

Zein eder den arratsean

g1.
Zoin eder den arratsean
Art'izarraren begia
Hego aldeti jeikitzen
Marinelen argia
Bai egiazki eder dago
Zelú zolan zohardia
Zü miletan ederrago
Ene maite maitea

g2.
Izarrak dira zelüko
Milaka aingürüen begiak
Gizonen begiratzeko
Artzain Honak ezarriak
Zü bixtarat agertzean
Histürik beren argia
Sartzen dira ülünpean
Ene maite maitea

g3.
Ez dü hain maite izarrak
Zelüetan eбилtea
Bedatsean ez erleak
Baratzeko lilia
Ez dü hala goiz argiak
Loriatzen txori ejerra
Nola ni zü ikusteak
Ene maite maitea

g4.
Maitea zure kantüala
Hüillantzea bezain sarri
Maite zütüt erraitea
Ez nüzü aisa atrebi
Ahalke bat bihotzean
Eleak hor ezpainetan
Korputza sükar handian
Ene maite maitea

g5.
Bihar Bazko igantea
Hartarik landa berehala
Jondane Johane liliak
Haiekin gure ezkontza
Maitea zer zoriona
Ber kanberan lokartzea
Ahatzerik mündü hotza
Ene maite maitea

7. KANTA

Zein eder den arratsean

g1.
Zein eder den arratsean
Artizarraren begia,
hegoaldeetik jaikitzen
marinelen argia.
Bai, egiazki eder dago
zeru-zolan zohardia.
Zu miletan ederrago,
ene maite-maitea.

g2.
Izarrak dira zeruko
milaka aingeruen begiak,
gizonen begiratzeko
Artzain Onak ezarriak.
Zu bistarat agertzean
historik beren argia,
sartzen dira ilunpean,
ene maite-maitea.

g3.
Ez du hain maite izarrak
zeruetan ibiltzea,
bedatsean ez erleak
baratzeko lilia,
ez du hala goiz argiak
loriatzen txori eijerra,
nola ni zu ikusteak,
ene maite-maitea.

g4.
Maitea, zure kantura
hullantzea bezain sarri,
maite zaitut erratea
ez naiz aise atrebi.
Ahalke bat bihotzean,
eleak hor ezpainetan,
gorputza sukar handian,
ene maite-maitea.

g5.
Bihar Pazko igandea.
Hartarik landa berehala
Jondane Joane liliak.
Haiekin gure ezkontza.
Maitea, zer zoriona
ber ganberan lokartzea,
ahazturik mundu hotza,
ene maite-maitea!

zola: hondo
zohardi: garbi
miletan: mila bider

begiratu: zaindu

histu: moteldu, zurbildu

hain / hala A nola B:
A bezain B
bedatse: udaberri
lili: lore

loriatu: poztu

kantu: ondo, alde
hullandu: hurbildu
sarri: laster

ahalke: lotsa
ele: hitz

-tik landa: -en ostean
Jondane Joane: Donibane
lili: lore

ganbera: gela

16. JELKADIA

Musde Lerin jaun kondea Bereterretxean

Musde Lerin**86**

Planta zitee üngürüan
 Ez dadin ihes gordaxka
 Bazko mezpera ohoretan
 Habian dükegü txoria

Donjon**87**

Eginen deiogü agurra
 Bazk'egünek'oparia
 Bat gütiago kokietan
 Lehian düten ene ezpata

Drakula**88**

Basabürü hontan sobera
 Agaramuntesen alte elkirik
 Lots'arazten badütügü aski
 Ttatit dizkiagü ondolik

Menaxote**89**

Hebenko errebeleki
 Ez dik behar diskütatü
 Bat zeha eta besteak so
 Harritürük oro ükürü

Musde Lerin**90**

Bereterretx aigü bortala
 Ützüliren hiz berehala
 Behar diat zerbait erran
 Beitakit etxen hizala

16. JELKADIA**Musde Lerin****86**

Planta zaitetzte inguruan,
 ez dadin ihes gordeka.
 Pazko bezpera ohoretan
 habian dukegu txoria.

Donjon**87**

Eginen diogu agurra,
 Pazko eguneko oparia.
 Bat gutiago kokinetan.
 Lehian dut ene ezpata.

Drakula**88**

Basabürü honetan sobera
 agramondarren alde ilkirik.
 Lotsarazten baditugu aski,
 ttatit ditiagu ondolik.

Menaxote**89**

Hemengo errebeldeekin
 ez dik behar diskutitu.
 Bat zeha eta besteak so,
 harriturik oro ekuru.

Musde Lerin**90**

Bereterretx, haugi bortara!
 Itzuliko haiz berehala.
 Behar diat zerbait erran,
 baitakit etxean haizela.

plantatu: jarri
ihesi [da]: ihes egin [du]

kokin: barrabas, gaizto

sobera: gehiegi
ilki: irten
lotsarazi: beldurtu
ttatit: geldi eta isilik

zehatu: zigortu
so: begira
ekuru: geldi, lasai

haugi (jaugin): hator
borta: ate

17. JELKALDIA

Marisantz, neskatoa eta Bereterretx

Neskatoa**91**

Dozena bat arma gizon
 Hortxe dütützü bort'aitzinean
 Ama sainta zer itsusiak
 Beren kara gaixtoekin

Marisantz**92**

Badakit ontsa nor diren
 Debrü Lerin makal tzarra
 Errespetatüko düa
 Neskenegün saintü gaüa

Bereterretx**93**

Ama indazüt atorra
 Agian sekülakoa
 Ezdüzüe axolarik
 Nik dit ondotik Kontea

Marisantz**94**

Eskapa hadi sabaietik
 Gizon horrek dik debrütik
 Agaramuntesak badakikek
 Gero zer egin ondotik

Bereterretx**95**

Ez nizüe lotsaraziko
 Hartüko dit jin beharra
 Lekützen baniz ordüan bai
 Suntsitzen dizü etxea

17. JELKALDIA**Neskatoa****91**

Dozena bat armagizon,
 hortxe dituzu borta aitzinean.
 Ama santua, zer itsusiak!
 Beren kara gaiztoekin!

Marisantz**92**

Badakit ontsa nor diren.
 Deabru Lerin, makaltzarra!
 Errespetatuko du
 neskenegun santu gaua?

Bereterretx**93**

Ama, idazu atorra,
 agian sekulakoa.
 Ez duzue axolarik;
 nik dut ondotik kondea.

Marisantz**94**

Eskapa hadi sabaitik.
 Gizon horrek dik deabrutik.
 Agramondarrak badakikek
 gero zer egin ondotik.

Bereterretx**95**

Ez natzaizue lotsaraziko;
 hartuko dut jin beharra.
 Lekützen banaiz, orduan bai,
 suntsitzen du etxea.

borta: ate**kara:** itxura**ontsa:** ondo, ongi
makal: itxuragabe, makur**neskenegun:** larunbat**i(n)dazu:** emadazu
atorra: alkandora
axola: kezka**lotsarazi:** beldurtu, ikaratu
jin: etorri
lekutu : urrundu, desagertu

18. JELKALDIA

Bereterretx eta musde Lerin jaun kondea

Musde Lerin**96**

O Bereterretx iratzar hadi
Ala nihaurk behar düt jin
Sartzen bagira sükaltean
Kasü kalte ez dügün egin

Bereterretx**97**

Hortxe nüzü Musde Lerin
Zer da zure zerbütüko
Zer dükezü gütarik plazer
Ahalaz dügü kunplitüko

Musde Lerin**98**

Laket nuk Ligin ihizen
Han beita orein ejerrik
Bat beste ororen gainetik
Hire funtsetan laketurik

99

Beti ezkapatzen zeitak
Arin beidütü jauziak
Joanen gütüük algarreki
Beidazkik haren pausagiak

Bereterretx**100**

Lotsa nüzü Jaun Kontea
Basa dügün kabalea
Nahi bazünü haren partez
Ehün basurden gordagia

101

Bardin orkatz edo erbi
Zure balükegü aisa
Bena orein eme hura
Jada düzü ihiztekatüa

Musde Lerin**102**

Behar düta kunprenitü
Errefusatzen deitakala
Holako gauza ttipia
Penazten naik bai egia

103

Goatzen ordüan gogoz gainti
Argiko hara heltzekotan
Orai dükek tenorea
Ikusiko düagü nor hizan

18. JELKALDIA**Musde Lerin****96**

O, Bereterretx, iratzar hadi!
Ala nihaurk behar dut jin?
Sartzen bagara sukaldean,
kasu, kalte ez dugun egin.

Bereterretx**97**

Hortxe nauzu, Musde Lerin.
Zer da zure zerbitzuko?
Zer dukezu gutarik plazer?
Ahalaz dugu kunplituko.

Musde Lerin**98**

Laket nauk Ligin ihizian,
han baita orein eijerrik.
Bat beste ororen gainetik
hire funtsetan laketurik.

99

Beti eskapatzen zaidak,
arin baititu jauziak.
Joanen gaituk elkarrekin,
baitakizkik haren pausagiak.

Bereterretx**100**

Beldur naiz, jaun kondea,
basa dugun kabala.
Nahi bazenu haren partez
ehun basurderen gordegia.

101

Berdin orkatz edo erbi,
zuret zat bagenuke aise.
Baina orein eme hura
jada duzu ehizatua.

Musde Lerin**102**

Behar dut konprenitu
errefusatzen didaala
holako gauza ttipia?
Penatzen nauk, bai, egia.

103

Goazen, orduan, gogoz gaindi.
Argituko hara heltzekotan.
Orain dukek tenorea.
Ikusiko diagu nor haizen.

jin: etorri
kasu: kontuz, adi
dugun: dezagun

gutarik: gugandik**laket:** gustura, pozik

funts: lur
laketu: atsegin hartu

pausagia: pausaleku

lotsa: beldur
basa: basati
kabala: abere, azienda
gordegia: gordeleku

gogoz gaindi: gogoz kontra

19. JELKALDIA

Bereterretxen hiltzea Ezpeldoiko sarreran

Bereterretx**104**

Badakiat norat ari nizan
Beidakit ontsa zer hizan
Bizitürrik xuxenean
Eznük salgei azkenean

Musde Lerin**105**

Hortxe dügüla gizona
Azkenean agertzen dena
Badakiat aspaldi hontan
Haunzen bereterra hizala

Bereterretx**106**

Ez duk min baizik ereiten
Egozten jente ttipia
Bena badütük jaunen jaunak
Laster dükek erortzea

Musde Lerin**107**

Pfuiii! entzüten düzüeia hori
Gixontto honen tupeta
Zer hiz hi ene aitzinean
Esküetan diat hire bizia

Bereterretx**108**

Egün badük ahal hori
Bizia ez beita gurea
Agian uste beno lehen
Hik ere dükek tenorea

19. JELKALDIA**Bereterretx****104**

Bazekiat norat ari naizen,
baitakit ontsa zer haizen.
Biziturik zuzenean,
ez nauk salgai azkenean.

Musde Lerin**105**

Hortxe dugula gizona,
azkenean agertzen dena.
Bazekiat aspaldi honetan
Haunzeren bereterra haizela.

Bereterretx**106**

Ez duk min baizik ereiten;
egozten jende ttipia.
Baina badituk jaunen jaunak.
Laster dukek erortzea.

Musde Lerin**107**

Pfuiii! Entzuten duzue hori?
Gixontto honen tupeta!!!
Zer haiz hi ene aitzinean?
Eskuetan diat hire bizia.

Bereterretx**108**

Egun baduk ahal hori,
bizia ez baita gurea.
Agian uste baino lehen,
hik ere dukek tenorea.

ontsa: ondo, ongi
zuzenean: zuzenki

bereter: ordezkari, zerbitzari

tupeta: ausarkeria

8. KANTA**h1.**

O zelüko Jinko Jauna
Zuri hersatzen nüzü
Azken oren izigarri huntan
Argi egin izadazüt

h2.

Amodiuaren krüdela
Zertako naik inganatü
Ustez maite bat baniala ta
Haren gatik hil behar düt

h3.

Margarita Margarita
Ez naizia entzüten
Zure etxonduren aitzinian
Orai naie ehaiten

h4.

Ene ametsa behi züzün
Zurekilan espusatzia
Horen phartzez orai nik dizüt
Hain tristeki hiltzia

h5.

Ene korphitzaren aitzinian
Argitü datekilarik
Nahi dit belarika zitian
Bi begiak bustirik

Donjon**109**

Ixil hadi kokillota
Aski gütük mesperetxatü
Goraintzi debrü txarrari
Ez dük besterik merexitü

Sar Margarita, eta gero, herritarrak.
Herritarrek Bereterretx eramaten dute
astoaren gainean.

8. KANTA**h1.**

O, zeruko Jainko Jauna,
zuri hersatzen naiz.
Azken oren izugarri honetan
argi egin iezadazu.

h2.

Amodioaren krudela!
Zertarako nauk engainatu?
Ustez maite bat banuela-eta,
harengatik hil behar dut.

h3.

Margarita, Margarita,
ez nauzu entzuten?
Zure etxe ondoaren aitzinean
orain naute eraiten.

h4.

Ene ametsa behin zen
zurekin esposatzea.
Horren partez orain nik dut
hain tristeki hiltzea.

h5.

Ene gorputzaren aitzinean,
argitu datekeelarik,
nahi dut belaunika zaitezen,
bi begiak bustirik.

Donjon**109**

Isil hadi, kokillota!
Aski gaituk mespretxatu.
Goraintzi deabru txarrari.
Ez duk besterik merezi.

hertsatu: inoren eskuetan utzi

ero: hil

kokillot: barrabas, gaizto

20. JELKALDIA: PAZKO EGUNA

Marisantz eta musde Lerin Maulen

Gazteluko guarda**110**

Juan Kontea hortxe düzü
Emazteñi hau ondotik
Bereterretxen ama dela
Ez dizü beste elerik

Musde Lerin**111**

Zer nahi dün emaztea
Mintza hadi fite fitea
Apez deiak sonatürik
Abiatzen beniz mezala

Marisantz**112**

Eraman düzü gaü hontan
Bereterretx ene semea
Kunpreni ezazü Jauna
Nola nizan arrenküra

Musde Lerin**113**

Hik bahüana semerik
Bereterretxez besterik
Hilik dün Ezpeldoi altean
Abil eraikan bizirik

Ilki Lerin eta guarda

20. JELKALDIA: PAZKO EGUNA**Gazteluko guarda****110**

Jaun kondea, hortxe duzu
emazteñi hau ondotik.
Bereterretxen ama dela,
ez du beste elerik.

Musde Lerin**111**

Zer nahi dun, emaztea?
Mintza hadi fite-fitea,
apez deiak sonaturik
abiatzen bainaiz mezara.

Marisantz**112**

Eraman duzu gau honetan
Bereterretx ene semea.
Konpreni ezazu, jauna,
nola naizen arrangura.

Musde Lerin**113**

Hik bahuen semerik,
Bereterretxez besterik?
Hilik dun Ezpeldoi aldean.
Habil, eraikan bizirik.

fite-fitea: fite, arin**arrangura:** kexa**eraikan:** eraiki ezan**ilki:** irten

9. KANTA
Marisantzen lasterra

i1.
Maule gaztelüan bego
Ezpeldoitarren ingüma
Bake oihü aize hego
Elürrean odol lüma

i2.
Bai Marisantzen lasterrak
Ürratsa labürtzeraino
Nahasi dütü bazterrak
Lakarritik Mauleraino

i3.
Non da non ene semea
Galtatü dü hats llabürretan
Eta joan emaztea
Herioa bihotzean

9. KANTA
Marisantzen lasterra

i1.
Maule gazteluan bego
ezpeldoitarren inguma.
Bake-oihu, haize hego.
Elurrean odol-luma.

i2.
Bai, Marisantzen lasterrak
urratsa laburtzeraino
nahasi ditu bazterrak,
Lakarritik Mauleraino.

i3.
«Non da, non, ene semea?»,
galdetu du hats llaburretan.
Eta joan emaztea,
herioa bihotzean.

inguma: mamu

luma: maluta

SATAN GEHIENAK**Su****114**

Oritzen hiza zer astea
 Xuberoa oro sü eta ke
 Herra ederrak bazterretan
 Eta zonbat odol ixurtze

Ke**115**

Bai bena egün kontent
 Izan diteala Xuberotarrak
 Ez bagünü Lerin basatü
 Ez zükean trajeriaren pastarik

Su**116**

Xuberotarrek atzamanen düe
 Beti zerbait abüsatzeko
 Bena gü behar ere hor gütük
 Gatz amiñi baten barreiatzeko

Ke**117**

Arren egünko aski lan
 Dantzañi bat eta parti
 Hitz hartü diat pullarda bateki
 Ez beidüt holakorik oraino ikusi

SATAN GEHIENAK**Su****114**

Oroitzen haiz? Zer astea!
 Zuberoa oro su eta ke.
 Herra ederrak bazterretan,
 eta zenbat odol isurtze!

Ke**115**

Bai, baina egun kontent
 izan daitezela zuberotarrak.
 Ez bagenu Lerin basatu,
 ez zukeen tragediaren pastarik.

Su**116**

Zuberotarrek atzemanen dute
 beti zerbait abusatzeko.
 Baina gu behar ere hor gaituk,
 gatz amiñi baten barreiatzeko.

Ke**117**

Arren, egungoz aski lan.
 Dantzañi bat eta parti.
 Hitz hartu diat pularda batekin,
 ez baitut holakorik oraino ikusi.

gehien: nagusi**herra:** gorroto**abusatu:** dibertitu
behar(ik) ere: zorionez**oraino:** oraindino, oraindik

21. JELKALDIA

Mauleko turkandereak

Gizagaitz**118**

Kasü Lerinen izarra
 Ez denez itzaltzen ari
 Han tün haidürü pettarean
 Mila Frantses güdakari

Txipa**119**

Adio Lerin urde tzarra
 Ta gora orai Jean de Foix
 Gizona gizona beita
 Afera bardin badoa

Gizagaitz**120**

Lerinen ilusionea
 Xuberoa alte zükeala
 Bortizkerian galdüko din
 Indar gosez ebatsia

Txipa**121**

Hea goatzen Frantseser bürüz
 Iku ditzagün haien bürüak
 Gure biharko adixkideak
 T'agian etziko etsaiak

21. JELKALDIA**Gizagaitz****118**

Kasu, Lerinen izarra
 ez denetz itzaltzen ari.
 Han ditun aiduru Pettarrean
 mila frantses gudari.

Txipa**119**

Adio, Lerin, urdetzarra,
 eta gora orain Joan Foixkoa,
 gizon-gizona baita!
 Afera, berdin, badoa.

Gizagaitz**120**

Lerinen ilusioa,
 Zuberoa alde zukeela.
 Bortizkerian galduko din,
 indar gosez ebatsia.

Txipa**121**

Ea, goazen frantsesei buruz,
 ikus ditzagun haien buruak.
 Gure biharko adiskideak,
 eta agian etziko etsaiak.

kasu: erne, adi**aiduru:** zain**berdin:** hala ere

22. JELKALDIA

Bataila Mauleko gazteluan

Joan Foixkoa**122**

Aspaldian gogoan nūan
Espantoen sarraraztera
Mauleko basurde horri
Orain jin zitak egūna

Estrac**123**

Hebenko herritar gūti
Joanen zitzok lagūntzera
Fite soil dūkek gaztelūan
Arrato zahar bat bezala

Comminges**124**

Hainbeste krima eginik
Gerla zibila piztūrik
Dūdatzen diat Zūberoan
Ixur dadin nigar handirik

Lautrec**125**

Jakin diat ez dik aspaldi
Gexan Agaramuntesen ahotik
Eho zūala motiko bat
Jeloskeriak pusatūrik

Lomagne**126**

Hebenko jenteek aspaldian
Galtatzen dūe bakea
Bena Lerin-ek betidanik
Traditū dik hitz emana

Bataila eta hil Lerin jaun kondea

22. JELKALDIA**Joan Foixkoa****122**

Aspaldian gogoan nuen
espantuen sarraraztea
Mauleko basurde horri.
Orain jin zaidak eguna.

Estrac**123**

Hemengo herritar guti
joanen zaizkiok laguntzera.
Fite soil dukek gazteluan
arratoi zahar bat bezala.

Comminges**124**

Hainbeste krimen eginik,
gerla zibila pizturik,
dudatzen diat Zuberoan
isur dadin negar handirik.

Lautrec**125**

Jakin diat, ez dik aspaldi,
Gexan Agramonten ahotik,
ero zuela mutiko bat
jeloskeriak pusaturik.

Lomagne**126**

Hemengo jendeek aspaldian
galdetzen dute bakea,
baina Lerinek betidanik
traditu dik hitz emana.

espantu: beldur**jin:** etorri**fite:** laster**soil:** bakarrik**ero:** hil**pusatu:** hil**galdetu:** eskatu**traditu:** saldu, traizioa egin

10. KANTA

Kristauek kanta

j1.

Orai badügu bitoria
 Gitean erretira
 Goitü dügu etsaia
 Kapitain güdükaria
 Jinkoak eman deikü grazia
 Dezagün erremestia

j2.

Azkenean hola agitzen
 Tiranoak erorten
 Jentea beita oldartzen
 Züzenak behin kausitzen
 Bortizkeriaren mosko beltzak
 Galdürük bere hegalak

10. KANTA**j1.**

Orain badugu garaitza.
 Gaitezen erretira.
 Goitu dugu etsaia,
 kapitain gudularia.
 Jainkoak eman digu grazia,
 ditzagun eskerrak eman.

goitu: garaitu**j2.**

Azkenean hola agitzen:
 tiranoak erortzen,
 jendea baita oldartzen,
 zuzenak behin kausitzen,
 bortizkeriaren moko beltzak
 galdurük bere hegalak.

agitu: gertatu, jazo**zuzen:** eskubide
kausitu: lortu

23. JELKALDIA: UDAN

Donejakueko erromesek eta herritarrek
pausatzen dute harrizko oroigarria
Etxebarren eta bertsoak kantatzen

Marti**127**

Adixkideak bildü gira
Heben lekü triste hontan
Inozent baten odola
Ixuri den güne bertan

Maltako zalduna**128**

Ikusirik alagera
Erramü egünez etxen
Ihor ez beita ohartzen
Malürra delarik heltzen

Margarita**129**

Bereterretx gure nigarrek
Ez haie ez arrapiztuko
Ben'izana gatik krima bat
Ez hizate hil deüserentako

130

Lerinek hitarik fite
Pakatü dik bere krima
Goiz ala berant mintzo beita
Jaungoikoaren jüstizia

Marisantz**131**

Hebentxeko harri honek
Sala beza mündüari
Bortizkeriaren izenean
Zer agitü zeion Bereterretxi

Olerkari anderea**132**

Kanta ditzagün bertsetak
Gure lagüna gogoan
Horien medioz agian
Egon zaikü memorian

23. JELKALDIA: UDAN**Marti****127**

Adiskideak bildu gara
hemen, leku triste honetan,
inozente baten odola
isuri den gunerean.

Maltako zalduna**128**

Ikusirik alegera
Erramu egunez etxean,
inor ez baita ohartzen
malurra delarik heltzen.

Margarita**129**

Bereterretx, gure negarrek
ez haute, ez, arrapiztuko.
Baina izanagatik krimen bat,
ez haizateke hil deusentako.

130

Lerinek hitarik fite
pagatu dik bere krimena,
goiz ala berant mintzo baita
Jaungoikoaren justizia.

Marisantz**131**

Hementxeko harri honek
sala biezaio munduari
bortizkeriaren izenean
zer agitu zaion Bereterretxi.

Olerkari anderea**132**

Kanta ditzagun bertsetak
gure laguna gogoan.
Horien medioz agian
egon zaigu memorian.

malur: zorigaitz

arrapiztu: berpiztu

fite: arin

agitu: gertatu, jazo

bertset: bertso

agian: oxala

11. KANTA**Bereterretxen kantorea****k1.**

Haltzak ez du bihotzik
Ez gaztanberak ezürrik
Enian uste erraiten ziela
Aitunen semek gezürrik

k2.

Andozeko ibarra
Ala ibar lüzia
Hiruretan ebaki zeitan
Armarik gabe bihotza

k3.

Bereterretchek oheti
Neskatuari ezteki
Abil eta so egin ezan
Gizonik denez ageri

k4.

Neskatuak berehala
Ikhusi zian bezala
Hiru dozena bazabilzala
Leiho batetik bestila

k5.

Bereterretchek leihoti
Jaun kunteari goraintzi
Ehün behi bazereitzola
Bere zezena ondoti

k6.

Jaun kuntiak berehala
Traidore batek bezala
Bereterretch aigü borthala
Ützüliren hiz berehala

k7.

Ama indazüt athorra
Mentüraz sekülakua
Bizi denak orhit ükhenen
Du Bazko biharamena

k8.

Heltü nintzan Ligira
Buneta erori lürrila
Buneta erori lürrila
Eta eskürik ezin behera

k9.

Heltü nintzan Ezpeldoira
Han haritx bati esteki
Haritx bati esteki
Eta bizia zeitan idoki

11. KANTA**Bereterretxen kantorea****k1.**

Haltzak ez du bihotzik,
ez gaztanberak hezurrik.
Ez nuen uste erraten zutela
aitoren semeek gezurrik.

k2.

Andozeko ibarra,
ala ibar luzea!
Hirutan ebaki zitzaidan
armarik gabe bihotza.

k3.

Bereterretxek ohetik
neskatoari ezteki:
-Habil eta so egin ezan,
gizonik denetz ageri.

k4.

Neskatoak berehala,
ikusi zuen bezala.
Hiru dozena bazebiltzala
leiho batetik bestera.

k5.

Bereterretxek leihotik
jaun kondeari goraintzi.
Ehun behi bazizkiola,
bere zezena ondotik.

k6.

Jaun kondeak berehala,
traidore batek bezala:
-Bereterretx, haugi bortara;
itzuliko haiz berehala.

k7.

Ama idazu atorra,
menturaz sekulakoa.
Bizi denak oroit ukanen
du Pazko biharamuna.

k8.

Heldu nintzen Ligira.
Boneta erori lurrera.
Boneta erori lurrera,
eta eskurik ezin behera.

k9.

Heldu nintzen Ezpeldoira.
Han haritz bati estekatu.
Haritz bati estekatu,
eta bizia zitzaidan idoki.

haugi (jaugin): hator
borta: ate

i(n)dazu: emadazu
atorra: alkandora
menturaz: agian, beharbada

bonet: txapel

estekatu: lotu

idoki: atera, kendu

k10.
 Marisantzen lasterra
 Bostmendietan behera
 Lakharri Buztanobila
 Sarthü da bi belhainak herresta

k11.
 Buztanobi gaztea
 Ene anaie maitea
 Hitzaz hunik ezpalimbada
 Ene semia juan da

k12.
 Arreba ago ixilik
 Ez othoi egin nigarrrik
 Hire semia bizi balinbada
 Mentüraz Mauliala da

k13.
 Marisantzen lasterra
 Jaun khuntiareen borthala
 Ai ei eta Jauna non düzie
 Ene seme galanta

k14.
 Hik bahiena semerik
 Bereterretchez besterik
 Ezpeldoï altian dük hilik
 Abil eraikan bizirik

k15.
 Ezpeldoïko jentiak
 Ala sentimentü gabiak
 Hila hain hüillan ükhen
 Eta deusere etzakienak

k16.
 Ezpeldoïko alhaba
 Margarita deitzen da
 Bereterretchen odoletik
 Ahürkaz biltzen ari da

k17.
 Ezpeldoïko bokata
 Ala bokata ederra
 Bereterretchen athorratik
 Hiru dozena ümen da

k10.
 Marisantzen lasterra
 Bostmendietan behera.
 Lakharri Buztanobira
 sartu da, bi belaunak herresta.

k11.
 Buztanobi gaztea,
 ene anaia maitea:
 hitaz onik ez baldin bada,
 ene semea joan da!

k12.
 Arreba, hago isilik,
 ez, otoi, egin negarrrik!
 Hire semea bizi baldin bada,
 menturaz Maulera da.

k13.
 Marisantzen lasterra
 jaun kondearen bortara.
 -Ai, ei, eta jauna, non duzue
 ene seme galanta?

k14.
 Hik bahuan semerik
 Bereterretxez besterik?
 Ezpeldoï aldean dun hilik.
 Habil, eraikan bizirik.

k15.
 Ezpeldoïko jendeak,
 ala sentimendu gabeak!
 Hila hain hullan ukan,
 eta deus ere ez zekitenak.

k16.
 Ezpeldoïko alaba
 Margarita deitzen da.
 Bereterretxen odoletik
 ahurkaz biltzen ari da.

k17.
 Ezpeldoïko bokata,
 ala bokata ederra!
 Bereterretxen atorratik
 hiru dozena omen da.

herresta: narras, tatarrez

menturaz: agian, beharbada

borta: ate

eraikan: eraiki ezan

hulan: hurbil

ahurkaz: esku beteka

bokata: garbitzeko arropa

atorra: alkandora

AZKEN PEREDIKUA**133**

Hona beraz adiskideak
 Ürrontzen dela pastorala
 Jokatü dügü bihotzez
 Bereterretxen trajeria

134

Ezi amiragarria
 Hainbeste urteren bürüan
 Kantore bat gogoetan
 Bizirik Eüskal Herrian

135

Gaixo Bereterretx tritea
 Ez hizatek'ez lehena
 Handi mandien gütizian
 Ogen gabeko bitima

136

Haatik nor haboro galtzeetan
 Kriminela al'inozenta
 Honek galdürik bizia
 Besteak aldiz arima

137

Nah'izan dügü erakutsi
 Bortizkeriaren saria
 Gizonen jaidüra beltza
 Atzo egün den bezala

138

Ber denboran ere ustea
 Amodioaren indarra
 Ezi herioa beno
 Handiago beita bizia

139

Esker hoberenak egiazki
 So'gile maitagarriak
 Züer medioz baitüke
 Biharamen jokü xaharrak

140

Aurten Andozeko ibarran
 Apaintü zaizkü herriak
 Pastoralaren oldarrak
 Iharrausirik bihotzak

141

Ikus arte adixkideak
 Zoazte sosegü handian
 Drago ba edan ondoan
 Kasü egin üngürüagietan

AZKEN PEREDIKUA**133**

Hona, beraz, adiskideak,
 urrentzen dela pastorala.
 Jokatu dugu bihotzez
 Bereterretxen tragedia.

134

Ezi miragarria
 hainbeste urteren buruan
 kantore bat gogoetan
 bizirik Euskal Herrian.

135

Gaixo Bereterretx tritea,
 ez haizateke, ez, lehena
 handi-mandien gutizian
 hoben gabeko biktima.

136

Haatik, nor haboro galtzeetan,
 kriminala ala inozentea?
 Honek galdurik bizia;
 besteak, aldiz, arima.

137

Nahi izan dugu erakutsi
 bortizkeriaren saria.
 Gizonen jaidura beltza,
 atzo, egun den bezala.

138

Ber denboran ere ustea
 amodioaren indarra.
 Ezi herioa baino,
 handiagoa baita bizia.

139

Esker hoberenak egiazki,
 so egile maitagarriak.
 Zuei medioz baituke
 biharamun joko zaharrak.

140

Aurten Andozeko ibarrean
 apaindu zaizkigu herriak,
 pastoralaren oldarrak
 inarrosirik bihotzak.

141

Ikusi arte, adiskideak!
 Zoazte sosegu handian.
 Trago bat edan ondoan,
 kasu egin ingurumarietan.

urrendu: bukatu, amaitu**ezi:** zeren**hoben:** erru, falta**haatik:** hala ere
haboro: gehiago
galtze: galera**jaidura:** joera**uste:** konfiantza**ezi:** zeren**inarrosi:** astindu

142

Gora gure Euskal Herria
Bizi dadila bakean
Hartan irus Züberoa
Arbasoen ametsetan

142

Gora gure Euskal Herria,
bizi dadila bakean!
Hartan uros Züberoa
arbasoen ametsetan.

uros: zoriontsu

12. KANTA

Andozeko ibarrean

I1.
Heltzen delarik Bazko bere tenorean
Harpe zilo barnetan iraztorra berdeetan
Arroka ixiletan erreka gordeetan
Irrintzin bat jaikitzen da gauaren erdian

I2.
Herrian baratü zaikü oihartzün ozena
Herraren altarean odolaren saria
Maitasünaren botza Ezpeldoiko hargian
Bereterretx hire auhena herritarren gogoan

I3.
Euskaldünak nahi dü izan libro etxean
Arbasoen lürretan besteen errespetüan
Damürik mentez mente ebilirik galtzeetan
Atzo egün den bezala arranoen menpean

I4.
Jauna begira ezazü heben dügün bizia
Azkena galdü gabe Euskaldün jentea
Bere mintzajeareki Herri bat zabala
Bereterretxen odoletik beikira gü ere
Andozeko ibarran

12. KANTA

Andozeko ibarrean

I1.
Heltzen delarik Pazko bere tenorean,
harpe-zilo barnetan, iraztor berdeetan,
arroka isiletan, erreka gordeetan,
irrintzi bat jaikitzen da gauaren erdian.

I2.
Herrian baratu zaigu oihartzun ozena.
Herraren aldarean odolaren saria.
Maitasunaren boza Ezpeldoiko hargian.
Bereterretx, hire auhena herritarren
gogoan.

I3.
Euskaldunak nahi du izan libro etxean,
arbasoen lurretan, besteen errespetuan.
Damurik, mendez mende ibilirik galtzeetan,
atzo, egun den bezala, arranoen menpean.

I4.
Jauna, begira ezazu hemen dugun bizia,
azkena galdu gabe euskaldun jendea.
Bere mintzairarekin herri bat zabala,
Bereterretxen odoletik baikara gu ere
Andozeko ibarrean.

harpe-zilo: haitzulo
iraztor: iratze-sail

baratu: gelditu
herra: gorroto
hargia: harrera-leku

libro: libre

damurik: zoritzarrez, tamalez
galtze: galera